

„Реферат о завршеној докторској дисертацији“

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији: Тадија Стефановић је рођен 23.априла 1984.год. у Лазаревцу. У родном граду завршио је основну и средњу школу. Дипломирао је на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета у Београду 2009.год. За ужу област научног рада одабрао је историју новије српске и југословенске архитектуре. Објавио је више научних и стручних радова у српској периодици, као и научним зборницима у Русији и Белгији. Учествовао је на неколико научних симпозијума у земљи и иностранству. Аутор је запажене монографије „Спомен црква са костурницом у Лазаревцу" из 2009.године. Руководио је и секцијом стручне праксе Филозофског факултета „Новија архитектура Београда" 2014.године.

Завршена дисертација колеге Стефановића носи назив „Токови у српској архитектури (1935-1941)". Систематизована је на 598 страна. Њено текстуално излагање поткрепљено је мноштвом илустрација (фотографије и цртежи).

2. Предмет и циљ дисертације: Дисертација је утемељена на оригиналном истраживању, значајном за развој науке, њену примену, односно развој научне мисли уопште. Усмерена је ка реконструкцији токова у српској архитектури од 1935. до 1941. године. Истражену проблематику сагледава са хронолошког, типолошког, идеолошког и цивилизацијског становишта. Архитектонска обележја предметног раздобља анализирана су целовито и доследно, у контексту светских, али и ужих ауторских стремљења. Главни циљ рада огледа се у обогаћивању сазнања и унапређивању методологије тумачења појава у српској архитектури предратног раздобља, у којој се преплићу идеје монументализма, позног модернизма, националног стила и академизма.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању: Полазне хипотезе у раду су вишеструко потврђене и научно доказане. Борба друштвених идеологија и политичких стратегија заоштрена након погибије Краља Александра Карађорђевића у Марсељу октобра 1934.год., рефлектовала се и на поље архитектонског стваралаштва. Упркос плуралистичкој

аутономији, сваки засебни стил почиње да добија одређене друштвено-политичке конотације. Страни утицаји се појачавају, а део младих пројектаната одлази у иностранство на усавршавање. Државна архитектура јавних управних објеката поприма све изразитија монументалистичка обележја, као и део црквене и меморијалне. Јењава утицаја продуктивних руских емиграната, а расте уплив стручњака са запада Југославије. Јача ауторитет архитектонске струке у јавности, организује се мноштво престижних међународних и југословенских конкурса, док водећи српски аутори (Драгиша Брашован, Момир Коруновић, Милан Злоковић, Момчило Белобрк, Никола Добровић, Бранислав Којић, Петар и Бранко Крстић) међуратни период свог рада заокружују надахнутим реализацијама. Афирмише се генерација младих архитеката модернистичке оријентације (Милорад Пантовић, Ратомир Богојевић, Милорад Мацура, Владета Максимовић) која ће доћи до пуног изражаја у деценијама након Другог светског рата. Програмски се обогаћује и садржај наставе на београдском Архитектонском факултету. Напад сила Осовине на Београд и Југославију априла 1941.означио је прекид просперитетног раздобља српске архитектонске културе.

4. Кратак опис садржаја дисертације: Исцрпна дисертација колеге Стефановића је функционално одељена на више тематских поглавља. Свако од њих додатно је раслојено на посебна подпоглавља. У „Уводу“, аутор анализира предмет и циљеве рада, коментаришући релевантне типове доступних извора о својој теми. Осим на постојеће објекте *in situ*, акценат ставља на архивске документе, хемеротечку и историографску грађу. У другом поглављу рада „Српска архитектура 1935- 1941“, осветљава опште друштвене, економске, идејне и институционалне основе развоја српског градитељства у позном међуратном раздобљу. У следећим поглављима типолошки диференцираног садржаја, анализира примере профане архитектуре остварене у државној режији – управно-административне зграде, војне објекте, посланства, павиљоне на међународним изложбама, зграде културне, просветне, здравствене, угоститељске, спортске, саобраћајне и индустријске намене. Као уже типске целине разматра соколске домове, стадионе, објекте социјалног становања, поште, банке и седишта различитих удружења. Приватној стамбено-пословној и стамбеној архитектури придаје велики значај кроз посебна поглавља, диференцирана на типолошким и географским принципима. Анализа значајних архитектонских конкурса, такође је издвојена у засебно поглавље. Храм Светог Саве у Београду посебно је сагледан у оквиру ширих разматрања токова сакралне и меморијалне архитектуре. Затим следе „Закључак“, преглед релевантне литературе и хемеротечких извора.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације: Дисертација у целини представља вредан допринос познавању српске позне међуратне архитектуре јер баца подробно светло на њене развојне токове. У фактографском и аналитичком погледу, знатно обogaћује досадашње историографске представе и увећава спектар расположивих тумачења. Сви претходни историографски доприноси прилежно су узети у обзир и критичко разматрање. Истакнута је иницијална улога архитектке Зорана Маневића у истраживању архитектуре овог периода, као и истручњака који су током последње две деценије дали додатне подстицаје. Мноштво мање познатих, неидентификованих или скромно анализираних објеката, по први пут добија подробну историографску експликацију.

У методолошком смислу, нагласак је стављен на типолошке, функционалне и стилске одлике приказаних зграда, док су елементи њихове ауторске естетике сагледани у светлу општих идеолошко-естетских стремљења. Пажња је равномерно усмерена на дела српских архитеката остварена у читавој Југославији, са тежиштем на Београд, Ниш, Нови Сад и Скопље. Остварен је завидан степен типолошког диференцирања сакупљених извора, као и њихове историографске проблематизације.

6. Закључак: Дисертација историчара уметности Тадије Стефановића је по свему сачињена према одобреној пријави, представљајући оригинално и самостално научно дело. Слојевита и темељита, исцрпна и прегледна, увећава фонд постојећих сазнања. Сматрајући је утемељеном и вишеструко подстицајном, предлагемо да се прихвати и закаже њена јавна одбрана.

у Београду 16.1.2015

Потписи чланова комисије:

др Александар Кадијевић, ментор, редовни
професор Филозофског факултета у Београду

др Лидија Мереник, редовни професор
Филозофског факултета у Београду

др Мирјана Ротер Благојевић, ванредни професор
Архитектонског факултета у Београду

др Александар Игњатовић, ванредни професор
Архитектонског факултета у Београду